

ANTIKKENS OG MIDDELALDERENS TÆNKNING (BA-Idéhistorie)

Efteråret 2022

Mandag kl. 12.00-16.00, Bygning 1481/lokale 341

Underviser:

Peter Aaboe Sørensen (idepaas@cas.au.dk; bygn. 1465/lok. 620)

Forelæsninger og holdundervisning:

Undervisningen består af forelæsninger, holddiskussioner, gruppearbejde, studenteroplæg og skriveøvelser. Der udbydes obligatorisk instruktørundervisning i disciplinen.

Fagbeskrivelse:

Formålet med faget er at give den studerende et grundlæggende historisk overblik over perioden og dens vigtigste filosofiske positioner. Disciplinen skal styrke den studerendes evne til idéhistorisk at behandle et givent emne fra perioden samt tilvejebringe indsigt i antikken og middelalderens idéhistoriske og filosofiske problemer og argumentation. Antikken og middelalderens tænkning giver en solid historisk indføring i de vigtigste idéhistoriske og filosofiske positioner fra antikken og middelalderen. Disciplinen introducerer til uddannelsens centrale emner og vidensfelter, såsom metafysik, naturhistorie og naturfilosofi, æstetiske og teknologiske idealer, retsfilosofi, politisk filosofi og historiografi. Faget er uddannelsens indføring i antikkens og middelalderens tænkning, herunder den filosofiske kanon, og udgør prisme for uddannelsens centrale emner og vidensfelter.

Faglige mål:

Ved bedømmelse af den studerendes præstation lægges vægt på, i hvor høj grad den studerende kan:

Viden:

- demonstrere indsigt i tænkningens historie fra den græske antik til middelalderen
- præsentere et grundlæggende idéhistorisk overblik over perioden

Færdigheder:

- analysere et filosofihistorisk emne, såsom naturopfattelser, historiografi, politik, ret, skønhed, vidensidealer eller teknologi inden for perioden
- redegøre for og fremstille en idéhistorisk problemstilling

Kompetencer:

- overskue og præsentere en bredere idéhistorisk tematik
- sætte periodens temaer og problematikker ind i en fagligt relevant kontekst

Eksamen:

Bunden hjemmeopgave. Censurform: intern censur. Bedømmelsesform: 7-trinsskala.

Ordinær prøve:

Forudsætningen for deltagelse i prøven er undervisningsdeltagelse jf. studieordningens afsnit 2.1. Prøven aflægges som en bunden hjemmeopgave. I slutningen af undervisningsforløbet stiller underviser tre eksamensspørgsmål. Den studerende vælger selv ét af disse spørgsmål til sin besvarelse. Den studerende skal efterfølgende besvare spørgsmålet i en opgave med et omfang på maks. 10 normalsider. Varighed: 7 dage.

Omprøve:

Omprøven aflægges som en bunden hjemmeopgave. Ved prøvens begyndelse stiller underviser ét spørgsmål inden for pensum. Den studerende skal efterfølgende besvare spørgsmålet i en opgave med et omfang på maks. 10 normalsider. Varighed: 7 dage.

Litteratur:

Bøger der skal anskaffes er:

1) Aristoteles: *Tre naturfilosofiske skrifter* (Forlaget Klim 2015), Aristoteles: *Metafysik* (Forlaget Klim 2021), Michael Verner: *Introduktion til Aristoteles' metafysik* (Forlaget Klim 2017), Hannah Arendt: *Åndens liv* (Forlaget Klim 2019) og Sapfo: *Jeg er grønnere end græs – fragmenter af Sapfo* (Forlaget Klim 2020). Disse fem bøger købes i forbindelse med undervisningen 29/8 til samlet favørpris 950 kr. (kontant eller MobilePay).

2) Platon: *Staten* (PLATON i udvalg I: STATEN. Gyldendal 2013). Der foretages 29/8 en fælles bestilling i Stakbogladsen.

De øvrige tekster til de enkelte undervisningsgange vil i en kort periode være tilgængelige som download via Brightspace.

Mulig oversigtslitteratur:

Hans-Jørgen Schanz: *Europæisk idéhistorie. Historie. Samfund. Eksistens* (Aarhus Universitetsforlag 2011)

Karsten Friis Johansen: *Den europæiske filosofis historie bind 1: Antikken* (Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck 1991)

UNDERVISNINGS- OG LÆSEPLAN:

1. mandag den 29. august 2022

Introduktion

Hvad vil tænkning sige? Hvad vil tænkning i Antikken og Middelalderen sige?

Om forholdet mellem filosofi og historie

Tekst: G.W.F. Hegel: *Wer denkt abstrakt?* (dansk: *Hvem tænker abstrakt?*)

2. mandag den 5. september 2022

Antikken 1

Mythos, logos, jonisk naturfilosofi, Heraklit, Parmenides

Tekst: Jørgen Mejer: *Førsokratiske filosoffer* (uddrag)

3. mandag den 12. september 2022

Antikken 2

A: Idealisme, metafysik, kosmologi, bystat, Platon

Tekst: Platon: *Staten bog I-III*, Johannes Sløk: "Platons idéhistoriske baggrund", Hannah Arendt: *Åndens liv* (p. 159-170) og Sapfo: *Jeg er grønnere end græs – fragmenter af Sapfo* (p. 27-89)

B: Udlevering af skriveøvelse 1 (der skal afleveres tirsdag den 11. oktober 2022)

4. mandag den 19. september 2022

Antikken 3

Idealisme, metafysik, kosmologi, bystat, Platon

Tekst: Platon: *Staten bog VI-VII*, Platon – *værk og virkning*: Anne Marie Eggert Olsen: ”Staten – demokratiets fyrstespejl”, Hannah Arendt: *Åndens liv* (p. 170-179) og Sapfo: *Jeg er grønnere end græs – fragmenter af Sapfo* (p. 90-149)

5. mandag den 26. september 2022

Antikken 4

Videnskab, metafysik, Aristoteles

Tekst: Aristoteles: *Metafysik* (p. 17-72), Michael Vernersten: *Introduktion til Aristoteles' metafysik*, Hannah Arendt: *Åndens liv* (p. 192-205) og Sapfo: *Jeg er grønnere end græs – fragmenter af Sapfo* (p. 150-210)

6. mandag den 3. oktober 2022

Antikken 5

Videnskab, metafysik, etik og bystat, Aristoteles

Tekst: Aristoteles: *Metafysik* (p. 73-142), Aristoteles: *Etikken* (uddrag), Michael Vernersten: *Introduktion til Aristoteles' metafysik*, Hannah Arendt: *Åndens liv* (p. 205-217) og Sapfo: *Jeg er grønnere end græs – fragmenter af Sapfo* (p. 211-271)

7. mandag den 10. oktober 2022

Antikken 6

A: Videnskab, metafysik, naturfilosofi, Aristoteles

Tekst: Aristoteles: *Metafysik* (p. 143-230), Aristoteles: *Tre naturfilosofiske skrifter* og Michael Vernersten: *Introduktion til Aristoteles' metafysik*

B: ”At tænke rundt om Aristoteles som videnskabens fader” – gæsteforelæsning ved gymnasielektor Michael Vernersten

8. mandag den 24. oktober 2022

Romerriket 1

A: Romersk kultur og romersk ret, Seneca

Tekst: Seneca: ”*Om Sindsro*” og Karsten Friis Johansen: ”Kejsertidens Stoicisme” samt Hannah Arendt: *Åndens liv* (p. 179-192)

B: Mundtlig midtvejsevaluering

C: Udlevering af skriveøvelse 2 (der skal afleveres tirsdag den 22. november 2022)

9. mandag den 31. oktober 2022

Romerriket 2

A: Græsk-romersk tænkning, neoplatonisme, mysteriereligiøsitet, Plotin

Tekst: Plotin: *Det ene* (uddrag) og Dorthe Jørgensen: ”Lyset fra det Ene”

10. mandag den 7. november 2022

Middelalderen 1

Kristendom, tro og forståelse, viljens selvstændiggørelse, Augustin

Tekst: Augustin: *Om den Frie Vilje* (uddrag), *Bekendelser* (uddrag), Hannah Arendt: "Augustin og protestantismen" samt Hannah Arendt: *Åndens liv* (p. 315-338)

11. mandag den 14. november 2022

Middelalderen 2

A: Pavemagt og kejserdømme, teologi og videnskab, universalistriden, moderat realisme, Aquinas

Tekst: Thomas Aquinas: *Erkendelsesmetafysik* (uddrag) og Hannah Arendt: *Åndens liv* (p. 341-352)

B: Kl. 14.30-16.00: "Politik og ret i antikkens og middelalderens tænkning" – gæsteforelæsning ved professor Mikkel Thorup

12. mandag den 21. november 2022

Middelalderen 3

A: Nominalisme, ny verdensoptagethed, fyrstendømme og folkets vilje, Scotus, Ockham

Tekst: Johannes Duns Scotus: *Afhandling om det første princip* (uddrag) og William of Ockham: *Summa Logicae* (uddrag) samt Hannah Arendt: *Åndens liv* (p. 352-372)

B: Skriftlig evaluering

C: Kl. 14.30-16.00: "Teknik og videnskab i antikkens og middelalderens tænkning" – gæsteforelæsning ved lektor Casper Andersen

13. mandag den 28. november 2022

Middelalderen 4

A: Overgangen fra middelalderen til renaissance. Mennesket som centrum, humanisme, Pico

Tekst: Pico della Mirandola: *Om Menneskets Værdighed* (uddrag)

B: Opsamling, opgaveskrivning og afsluttende mundtlig evaluering.

Onsdag den 4. januar 2023: Valg af eksamensspørgsmål samt påbegyndelse af bunden hjemmeopgave (max. 10 sider) med aflevering: **onsdag den 11. januar 2023.**

Uge 5 2023: Mulighed for korte mundtlige kommentarer til bedømmelsen af den bundne hjemmeopgave.

Med venlig hilsen

Peter Aaboe Sørensen

Undervisningsadjunkt (Idéhistorie)

Mail: idepaas@cas.au.dk